

Pred 70 rokmi sa začal monsterproces proti trom slovenským biskupom

Branislav Krasnovský

15. januára 2021 ✝ História

Predvečer procesu proti trom slovenským biskupom

V Bratislave sa pred 70 rokmi začal pred senátom Štátneho súdu proces s katolíckymi biskupmi Jánom Vojaššákom, Michalom Buzalkom a biskupom gréckokatolíckej Cirkvi Pavlom Petrom Gojdičom. Proces sa začal 10. januára 1951 a rozsudok v zinscenovanom monsterprocesе bol vynesený 15. januára 1951.

Komunistická mašinéria sa na odsúdenie biskupov a masívny úder voči katolíckej Cirkvi pripravovala otvorene už od februára 1948. Po roku 1948 postupne prišlo k poštátneniu cirkevného školstva, obmedzeniu činnosti cirkevných spolkov i vydavateľstiev. V roku 1950 sa uskutočnil likvidačný zásah proti mužským a ženským reholiam, proti Gréckokatolíckej cirkvi, diecéznym seminárom a rozsiahle zatýkanie kňazov, označených za reakčných. Komunisti vnímali Cirkev ako vnútorného nepriateľa, o procesoch s biskupmi uvažovalo komunistické vedenie už dlhší čas.

O príprave procesu s biskupmi rozhodla Bezpečnostná komisia ÚV KSČ 18. júla 1950. Nakoniec sa terčom komunistického tlaku stali biskupi Ján Vojaššák, Michal Buzalka, Pavol Gojdič (gréckokatolík), Andrej Škrábik a Eduard Nécsey. Štátna bezpečnosť vykonávala domové prehliadky v biskupských úradoch a tie potom použila v boji proti Cirkvi.

Pri výbere biskupov pre monsterproces sa snažili komunisti vo verejnosti vzbudiť dojem, že biskupov nesúdia len pre ich odmietavý postoj ku komunizmu, či z nejakej nenávisti ku katolíkom, ale najmä z toho dôvodu, že biskupi boli kolaboranti z obdobia 1. Slovenskej republiky (1939 – 1945).

Troja slovenskí biskupi

zdroj: Farnosť sv. Ondreja, Voderady, <https://voderadyfara.wbl.sk/Dosiahli-svoj-ciel.html>

Biskup Vojaššák bol počas 1. Slovenskej republiky podpredsedom Štátnej rady, biskup Buzalka bol generálnym vikárom slovenskej armády a obaja boli uväznení už v roku 1945. Buzalkovi a Vojaššákovi vtedy pomohli pri prepustení aj svedectvá židovských obyvateľov, ktorí potvrdili, že vďaka spomenutým biskupom dostali prezidentské výnimky a nešli do koncentračných táborov.

Biskup Andrej Škrábik bol vzdialená rodina slovenského prezidenta Dr. Jozefa Tisa, ktorého popravili v roku 1947, Eduarda Nécseya vykresľovali komunisti ako kolaboranta. Pavla Gojdiča obviňovali z úzkych kontaktov s ukrajinskými banderovcami – komunisti sa chystali zlikvidovať gréckokatolícku Cirkev, protežovali pravoslávnu cirkev.

Vatikán sa obával, že komunisti proti biskupom zasiahnu a aby neostala katolícka Cirkev na Slovensku bez biskupov, urýchlene vymenoval štyroch nových svätiacich biskupov Vasiľa Hopka (gréckokatolík), Ambróza Lazíka, Róberta Pobožného a Štefana Barnáša. Vatikán Prahu o menovaní biskupov dopredu neupovedomil, takže komunisti boli nemilo prekvapení vymenovaním nových biskupov. Následne sa sústredili za každú cenu zabrániť veriacim v účasti na vysvätení biskupov a v týchto aktivitách boli príslušníci ŠtB pomerne úspešní.

Troch slovenských biskupov - mučeníkov neludsky týrali

Troch biskupov uväznili v roku 1950 vo väzení v Prahe – Ruzyni a dlhú dobu ich psychicky aj fyzicky týrali, aby ich nakoniec odsúdili vo vykonštruovanom monsterprocesse. Po zaistení biskupa Gojdiča v súvislosti s likvidáciou Gréckokatolíckej cirkvi bol v júli 1950 zaistený pomocný biskup Trnavskej apoštolskej administratúry a zároveň rektor kňazského seminára v Bratislave Michal Buzalka a 15. septembra, presne na sviatok Sedembolestnej Panny Márie, aj spišský biskup Ján Vojtaššák.

Zo strany komunistov išlo o masívny protikatolícky proces, pretože v žiadnej krajine strednej Európy pod sovietskym vplyvom neboli odsúdení v jednom procese traja biskupi naraz. Význam tejto udalosti presahuje rámec Slovenska i Československa, ide o medzinárodný precedens, ktorí si dovolili len komunisti na Slovensku.

Biskupov internovali v Prahe, tí spočiatku ani netušili, že boli v jednom väzení v Ruzyni. Boli mučení psychickým nátlakom, nedostatkom spánku, stravy a tepla, boli im podávané injekčné drogy. Následkom týrania schudli až 20 kg, počas výsluchov ich bili a urážali. Polícia ani vyšetrovatelia neuverejnili žiadne kamerové zábery a len minimum fotografií (filmové a fotografické materiály ostali utajené), pretože sa obávali, že obrazy zúbožených biskupov vyvolajú na Slovensku negatívnu odozvu.

Výsluchy viedli vyšetrovatelia ŠtB, tým vyšetrovateľov viedol Milan Moučka, starší brat známeho českého herca Jaroslava Moučku. Cieľom výsluchov bolo zlomiť vyšetrovaných biskupov, aby sa priznali k vykonštruovaným obvineniam. Priznanie sa považovalo za dôkaz.

Na súd do Bratislavy previezla trojicu slovenských biskupov z Prahy ozbrojená eskorta 4. januára 1951, každého po inej trase, pretože komunisti sa obávali, žeby sa niekto mohol pokúsiť biskupov oslobodiť. Na súde bol hlavným prokurátorom evanjelik Ján Feješ, svedkovia boli zmanipulovaní a zlomení komunistickými vyšetrovateľmi. Prokurátor považoval Buzalku a Gojdiča za obzvlášť nebezpečných, obviňoval ich zo špionáže proti ZSSR a z velezrady, preto žiadal ako trest doživotie. Obaja boli šesťdesiatnici, biskup Vojtaššák bol sedemdesiatnik, takže komunisti boli presvedčení, že ani jeden z biskupov sa živý z väzenia nedostane.

Biskupi boli obvinení zo zločinov vojenskej zrady, velezrady a vyzvedačstva podľa zákonov 50/1923 Zb. a 231/1948 Zb. Vojtaššáka a Buzalku obvinili zo zločinu úkladov proti Československej republike, Buzalku a Gojdiča okrem toho obvinili aj zo špionážnej činnosti namierenej proti Sovietskemu zväzu. Všetkých troch

odsúdili aj na stratu občianskych práv.

Ján Vojtaššák bol odsúdený na 24 rokov väzenia, konfiškáciu majetku a peňažný trest vo výške 500 000 Kčs (korún československých). V roku 1963 mu bol zvyšok trestu odpustený. Zomrel 4. augusta 1965 v Říčanoch pri Prahe.

Michal Buzalka a Pavol Peter Gojdič boli odsúdení na doživotie, konfiškáciu majetku a peňažný trest vo výške 200 000 Kčs. Michal Buzalka, ktorému v roku 1956 pre veľmi zlý zdravotný stav prerušili trest, žil v internácii v Česku. 7. decembra 1961 v Táboře zomrel. Pavol Peter Gojdič sa z väzenia nedostal, zomrel 17. júla 1960 vo väzení v Leopoldove na Slovensku.

Komunisti následne nevynechali ani Gojdičovho pomocného biskupa Vasiľa Hopka a Vojtaššákovho pomocného biskupa Štefana Barnáša, ktorí boli odsúdení na 15 rokov. V roku 1951, po monsterprocesoch bolo päť slovenských biskupov vo väzení, štyria boli izolovaní a strážení tajnou políciou v biskupských sídlach. Neskôr pripravovali komunisti aj monsterproces proti biskupovi Ambrózovi Lazíkovi a o niekoľko rokov neskôr odsúdili aj tajného biskupa Jána Korca, Titusa Zemana a českých biskupov Stanislava Zelu, Štěpána Trochtu, Karla Otčenáška a Ladislava Hladu. Na následky mučenia zahynula tiež sestra blahoslavená Zdenka Schelingová.

Ján Chryzostom Korec, kardinál Svätej rímskej cirkvi a emeritný biskup nitriansky

zdroj: wikiemdia commons

Cieľom komunistov bolo zlomiť Cirkev na Slovensku, najmä jej viditeľné symboly, ktorými boli biskupi. Komunisti verili, že s pomocou prerožimných kňazov, organizovaných v tzv. Mierovom hnutí katolíckeho duchovenstva (1951 – 1968) sa im podarí katolícku Cirkev na Slovensku oslabiť a získať pod svoju kontrolu.

V čase monsterprocesu proti trojici slovenských biskupov boli už desiatky kňazov a stovky veriacich uväznení vo väzeniach alebo pracovných táboroch, ukrývali sa alebo utiekli za hranice. Komunistický režim prenasledoval veriacich – za vieru a podporu biskupov hrozila strata zamestnania i vyhodenie zo štúdií. Komunisti verili, že súd s biskupmi skompromituje v očiach Slovákov celú katolícku Cirkev. Nestalo sa tak,

Ľudia sa viery nevzdali.

Rehabilitácia biskupov po roku 1989, proces beatifikácie pokračuje

Po novembri 1989 sa zrútil komunistický režim na Slovensku a pre Cirkev opäť nastalo obdobie slobody a rozvoja. Trojica slovenských biskupov Gojdič, Buzalka a Vojtaššák bola plne rehabilitovaná v plnej miere rozhodnutím Krajského súdu v Košiciach 27. septembra 1990.

Gréckokatolícky biskup Pavol Peter Gojdič bol 4. novembra 2001 pápežom Jánom Pavlom II. beatifikovaný. Gréckokatolícky biskup Vasiľ Hopko, ktorý bol takisto beatifikovaný počas pontifikátu pápeža Jána Pavla II., 14. septembra 2003 v Bratislave.

Beatifikačné procesy biskupov Vojtaššáka a Buzalku ani 30 rokov po páde komunizmu na Slovensku ešte neboli ukončené, nachádzajú sa však už v druhej, rímskej fáze, čo je nádejná informácia.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/pred-70-rokmi-sa-zacal-monsterproces-proti-trom-slovenskym-biskupom/>